

Аристотель увидел двойное свойство денег: он разделял использование денег как средства обмена (в сфере обмена) и денег как капитала (в сфере производства). Поэтому товарообмен через деньги, как и прямой, натуральный товарообмен он относит к сфере «экономики», а движение торгового капитала, то есть, торговые операции с целью приращения первичного авансирования денег для их увеличения – к сфере «хрематистики».

Разграничения различных видов богатства и способов обогащения, привели Аристотеля к выводу о двойном свойстве, использовании товара (блага). Так, по его мнению, каждое благо может быть использовано по прямому назначению (естественно), либо косвенно (неестественно). «Естественная стоимость» сандалий у Аристотеля в том, чтобы их носить, но сандалии могут быть обменяны на другую вещь или благо, а это является «неестественным» их использованием. В то же время он понимал, что такой способ использования для его владельца (способность обмениваться на другое благо) представляет собой его «меновую стоимость». Итак, уже Аристотель (задолго до Д. Рикардо) видел две стороны блага (товара) – его потребительную и меновую стоимость [2].

Литература:

1. Социальная экономика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://utmagazine.ru>. – Заглавие с экрана.

2. Бартенев С.А. Экономические теории и школы (история и современность): Курс лекций / С.А. Бартенев – М.: БЕК, 1996. – 352 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО МОТИВАЦІЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМНИЦТВА «ЗОЛОТОЇ ДОБИ»

Лантух І.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Будучи суспільною за своїм характером, підприємницька діяльність спрямована на задоволення суспільних потреб. Але підприємець приймає на себе майновий ризик не з благодійних мотивів. Виражений в прибутку матеріальний інтерес - спонукальний мотив підприємницької діяльності. Слід, правда, мати на увазі, що не усілякий прибуток є результатом підприємництва. Він виступає таким лише в тому випадку, коли представляється результатом кращого використання факторів виробництва. Тому різного роду рентні прибутки, відсотки на капітал не можуть розглядатися в якості прибутків від підприємництва. У реальній дійсності підприємницький прибуток представляється у формі економічного прибутку, що виступає безпосередньою формою мотивації підприємництва [1, с. 405].

Яка ж мета підприємця? З тих пір, як гіпотеза про прагнення підприємця максимізувати свій прибуток була введена в науковий обіг, вона не одноразово піддавалася різного роду критиці. Справа в тому, що з ускладненням

ієрархічної організації фірм сталося розосередження функціональних ознак підприємництва серед учасників підприємницького процесу. Мета формується вже під впливом інтересів представників різних сторін, що беруть участь у реалізації підприємницької функції, і не може виражатися в термінах максимізації. З іншого боку, підприємець не може не реагувати на зовнішні впливи, пристосовуючись до змін ринкової ситуації, що припускає конкретизацію і диференціацію цільових установок на короткострокові, середньострокові і довгострокові. У кінцевому рахунку все це призводить до модифікації цільових прагнень підприємця в управлінські орієнтири, будь то зростання обсягу продажів чи освоєння нового сегменту ринку. Це не означає, що прибуток втрачає роль цільового орієнтиру підприємництва. Хоча цільові установки фірм можуть бути різні, і до того ж змінюватися під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, кожна з них допустима за однієї неодмінної умови - забезпечення прийнятної норми прибутку. Таке обмеження не випадкове і обумовлене тією роллю, яку прибуток грає в усьому процесі підприємництва [2, с. 81]. Прибуток є джерелом доходу підприємця і розвитку фірми, служить показником ефективності використання ресурсів і оцінки інвестиційних можливостей, нарешті, оцінкою успіху і психологічним стимулом. Це говорить про те, що навіть зовні не проявляючись, прибуток, все ж, займає чільне місце в ієрархії цілей підприємця [3, с. 56]. Таким чином, як управлінець-господарник підприємець прагне до забезпечення стабільних умов для реалізації і розвитку своєї підприємницької функції. З цього боку його завдання полягає в урівноважуванні різновекторних сил, що дозволяють ефективно здійснювати підприємницьку функцію в довгостроковій перспективі. У той же час, реалізуючи функцію власника, він повинен забезпечити найбільшу прибутковість від застосованих ресурсів, що виражається в максимізації прибутку. Вирішення цього протиріччя може мати самі різні форми, але всі вони, в кінцевому рахунку, зводяться до забезпечення прийнятної норми прибутку. Задоволеність прибутком означає не що інше, як компроміс між різними сторонами підприємницької функції.

Мотивація підприємницької діяльності має планетарний характер і не може розглядатися по етнічним ознакам. Тому, слід зазначити, що вона притаманна і українському підприємництву без відповідності часу. Формування цієї мотивації, як свідчить дана робота, припадає на історичний час кінця ХІХ – початку ХХ ст., коли українське підприємництво увійшло у «золоту добу» свого існування. «Золота доба» вітчизняного підприємництва – це час розвитку України наприкінці ХІХ ст. - початку ХХ ст. Цьому сприяла індустріалізація, темпи якої були надзвичайно високими, особливо в 1890-х рр., коли за кілька років виникли цілі галузі промисловості і коли в Україні з'явилися найбільш сучасні в Європі фабрики, копальні, металургійні заводи. Це були заводи сільськогосподарських машин, залізничних локомотивів тощо. Проте, якщо на частку України припадало 70 % усього видобутку сировини, то лише 15 % її потужностей було у виробництві готових товарів (1913 р.) [4, 238]. Україна ставала все більш привабливою для розвитку добувної промисловості,

металургійної, а також машинобудування. У 80-х-90-х рр. ХІХ ст. в Україні були створені усі умови для розвитку останньої, а саме розвиток науки, техніки, виробничої бази. Це призвело до того, що, наприклад, у Харкові за перші два пореформених десятиріччя були введені до ладу механічні майстерні та заводи Н. Вестберга, К. Трепке, Е. Мельгозе, Г. Блумфельда. У 1882 р. розпочав випуск сільськогосподарських машин завод Гельферих-Саде. У 1897 р. першу продукцію дав Харківський паротягобудівний завод [5, 136]. Тут можна також відзначити підприємців Бобринського, Терещенка, Бродського, які у 1887 р. створили перший цукровий синдикат, що об'єднав 171 підприємство [6, 350]. А це, в свою чергу, створило можливість для впровадження нових технологій, передової агрокультури для вирощування цукрових буряків, їх переробки, створення науково-дослідних станцій для подальшого покращення якості сировини. Як бачимо, підприємці «золотої доби» були високо мотивованими.

Література:

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – М., 1990. – 427 с.
2. Воробьёв Е.М Рынок, предпринимательство, управление: Учебное пособие / Е.М. Воробьев. – Х.: Основа, 1998. – 150 с.
3. Хизрич Р. Предприниматель и предпринимательство / Р. Хизрич. – М., 1993. – 159 с.
4. Субтельний О. Україна. Історія / О. Субтельний. – К., 1991. – 509 с.
5. Історія Слобідської України. – Х.: Основа, 1998. – 257 с.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – Т. 2. – К.: Либідь, 1992. – 606 с.

ОБЩИННА ФОРМА ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ ВІТЧИЗНЯНОГО СЕЛЯНСТВА КІНЦЯ ХІХ ст.

*Лантух І.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Зараз гостро стоїть питання аграрного реформування. Чільною проблемою є відкритий ринок землі в Україні. З цього приводу цікаво поглянути на цю проблему в історичному ракурсі.

В урядових сферах кінця ХІХ ст. піднімалася проблема про перегляд питання тієї частини «Положення про селян, що вийшли із кріпосної залежності» (19 лютого 1861 р.), котра стосувалася общинної форми власності на землю. За необхідність такого перегляду висловилися і деякі земства. Проте чим керувалися подібні земські клопотання важко визначити. Але на кінець ХІХ ст. існувала мінімальна кількість підстав виступати проти общинного землеволодіння. Справа в тому, що прибічники подвійного володіння могли ще зображувати общину гальмом технічного прогресу у землеробстві,